Jurij Paljk

KOLUMNA

Tržačani in Goričani

Pred dnevi me je Jana, prijateljica s Krasa, presenetila z vprašanjem, katera je po mojem mnenju najbolj očitna razlika med Tržačani in Goričani. Kaj nas dela drugačne, zaradi česa drug drugega zbadamo, kaj je vir upravičenega ali neupravičenega lokalpatriotizma?

Kot me je Jana iznenada vprašala, sem ji tudi takoj odgovoril, ne da bi kaj dosti premišljeval: "Te je kdo iz Trsta kdaj povabil domov na kosilo, večerjo? Si ti kdaj jedla doma pri kakem Tržačanu?"

Poznal sem odgovor, ampak sem vseeno počakal, da je presenečeno ugotovila: "Niti enkrat samkrat! Sedaj razumem!" Dodala je še, da se ji zdi to poznanje neverjetno, saj od malih nog živi s Tržačani, jih pozna in na neki način z njimi tudi prijateljuje.

Nisem hotel biti zloben in dodati, da se gotovo spominja, kako je Tržačane bogato gostila doma na Krasu in je v zameno dobila povabilo v tržaško picerijo, kjer so seveda plačali "alla romana", kar je neki Goričan z vipavskimi kmečkimi koreninami prevedel kot "vsak zase kot prase".

Upam, da niste zaznali kakšnega cenenega moralizma ali takšnih ali drugačnih etičnih oznak. Ob ugotavljanju razlik med Goričani in Tržačani sva se z Jano le pošteno nasmejala.

Tako pač je. Zato ne mislim zbijati šal o Tržačanih ali govoriti o znanem trškem načelu: "Vendo il cappotto e mi compro la moto, vendo la moto e mi compro il canotto!" (Prodam plašč, da si kupim motocikel, prodam motocikle, da si kupim čoln!)

Ta življenjski moto Tržačanov je lahko kontinentalcu izjemno tuj, saj govori o minljivosti vsega. "Živim, in bo!", pravijo Tržačani, tradicionalno vezani na morje in pristanišče, v katerem so delavci večinoma delali po načelu: "Kar sem 'zaslužu', sem tudi isti dan 'zaružu'!"

Tržačani so ljudje posebne sorte, in isto velja za Goričane. Razlike seveda so, omenil sem le najbolj bistveno. Morda sem pozabil dodati še eno zelo očitno: Tržačani živijo v mestu, Goričani ne. Za Gorico že dolgo ne moremo reči, da je mesto, čeprav ne moremo trditi niti, da je vas. Nekje vmes je. Gorica je vedno nekje vmes.

Se spominjate nekdaj slovite hrvaške popevke U prolazu? Meri Cetinić jo je pela. Gre za eno tistih melodij z dalmatinskim melosom, nekje med nostalgijo, melanhonijo in žalostjo, a tudi z veseljem do življenja, ki pa je prikrito, kot je prikrito življenje v Gorici.

"Kaj se dogaja z Gorico?" me je pred slabim mesecem v trgovini blizu Travnika vprašal italijansko govoreči Goričan, ki se je iz New Yorka po sedmih letih vrnil domov na obisk.

"Čista depresija, ne?" sem rekel.

"Ne, veliko slabše je, to je umiranje!" je bil jasen.

Da smo Slovenci v Gorici nekaj posebnega, pa priča dejstvo, da smo izjemno živi, dejavni. Morda smo najbolj živa stvarnost Gorice danes, vsaj na področju kulture in gospodarstva gotovo!

In tega Tržačani, naši Tržačani, se pravi Slovenci iz Trsta, ne morejo prenesti: dejstva, da je slovenska Gorica izjemno delavna, živa, da ima vizijo za prihodnost, medtem ko oni stagnirajo, se umikajo iz mesta in se selijo na Kras.

In tudi zato so za Tržačane Goričani "vržotarji", za Goričane pa Tržačani posebneži. Tržačani pač!

Doktor znanosti, ki je postal budistični menih

"Srečen si, ko veš, kdo si"

"Vstajal sem ob pol štirih zjutraj. Po osebni higieni, razgibavanju ter uri in pol meditacije je sledil zajtrk. Vzel sem skledo in šel po hrano v vas. Postavil sem se pred prvo hišo in čakal. Ničesar nisem prosil, samo čakal, da so mi ljudje darovali hrano. To radi storijo, saj verjamejo, da je darovanje menihu dobro delo, dobra karma. Hodil sem od hiše do hiše, in ko je bila skleda polna, sem se vrnil v samostan."

Foto: Nevа Volarič

"Ni večje notranje radosti, kot če komu pomagaš," pravi Simon Mandelj, ki je bil na Šri Lanki popolnoma odvisen od pomoči drugih

Tako se življenja v budističnem samostanu sredi džungle na Šri Lanki spominja **Simon Mandelj** z Vira pri Domžalah.

Da je lahko postal budistični menih, se je moral odreči vsemu: denarju, premoženju, družini in karieri. Dobil je rjavo-rdečo meniško obleko in prazno skledo. Po izobrazbi je doktor znanosti s področja strojništva, njegov sin je bil takrat, ko se je odločil slediti notranjemu klicu, star komaj leto dni.

227 pravil

"Najprej sem šel v samostan v Italiji, nato v Anglijo, nazadnje pa na Šri Lanko, kjer sem tudi postal menih," se spominja Mandelj. *"V Evropi bi to trajalo dlje, kakšno leto ali dve, na Šri Lanki pa je šlo hitreje. Tam ti nudijo vso podporo, da postaneš menih. Zelo spoštujejo to željo, še posebej pri zahodnjakih. Vedo, čemu vse si se moral odreči. Verjetno sem bil edini belec, ki se je tisto leto pomenišil. Vseh belih menihov je bilo na Šri Lanki okoli 25."*

"Namesto da govorimo, da nimamo časa, si raje priznajmo, da je čas edino, kar imamo."

V samostanu je dobil svojega učitelja. *"Nekdo te mora voditi, da sploh lahko postaneš menih. Prvi nivo je menih pripravnik. Dobiš obleko, navzven je videti vse isto, ampak imaš samo deset pravil, ki jim slediš. Kasneje pa moraš na pamet znati 227 pravil in jim tudi slediti. Vsako polno luno smo jih recitirali v skupini. Če narediš napako, se moraš pokesati. V samostanu velja strog red,"* razlaga Mandelj.

Za meniha je laž zelo velik prekršek. In kakšna je pokora? *"Odvisno od prekrška. Po navadi je dovolj, da se spoveš drugemu menihu in obljubiš, da tega ne boš več počel. Za hujše prekrške menihu na sestanku določijo kazen oziroma poskusno obdobje, ko ne sme narediti nobenega prekrška. Pomembno je tudi, s kakšno namero si nekaj storil,"* pripoveduje Mandelj. Najhujši prekrški, zaradi katerih takoj prenehaš biti menih, so umor ali soudeležba pri umoru, spolni odnos z žensko ali moškim, vnašanje razdora v meniški red ter laž, da si dosegel določeno stopnjo razsvetljenja ali nadnaravne sposobnosti, ki jih v resnici nisi.

Asketsko življenje

Kljub strogosti je bilo Mandlju meniško življenje pisano na kožo. Tudi zavest, da je od drugih odvisno, ali bo lačen ali sit, ga ni motila. *"Negovati moraš resnično spoštovanje do ljudi, ki ti darujejo hrano. Jedel sem lahko samo to, kar so mi dali, in to le dopoldan do 12. ure, običajno le enkrat na dan. Potem sem običajno pil le še čaj. Treba se je naučiti skromnosti in živeti s tem, kar imaš. Ter biti hvaležen za vse, kar dobiš: riž, kari, razne zelenjavne omake, čili, banane in drugo sadje. Asketsko življenje pač. Samostan, v katerem sem bil, je bil zelo meditativen, kar so ljudje spoštovali. Prav čakali so, da sem prišel v vas. Otroci, ki so me prvi zagledali, so tekli domov in obvestili starše. Dali so mi tudi moštvo, ki je bilo na Šri Lanki okoli 25."*

"Če imaš duhovnega učitelja, ki ti govori, da te bo on spremenil, pojdi stran, ker ni pravi. Spremeniš se lahko le sam."

nisem videl smisla," razlaga Mandelj.

Predvsem zaradi strogega meniškega načina življenja, ki mu je onemogočalo hitrejše zdravljenje, je po štirih mesecih slekel meniško obleko. *"Družini in prijateljem sem dal vedeti, da sem brez denarja. Preživel sem, ampak bilo je težko. Nekaj malega so mi darovali. Največ me je financirala mama s svojo pokojnino, pa nekateri prijatelji, ki sem jih na novo spoznal. Sinu nisem mogel kupiti niti kepice sladoleda. Živel sem v pomanjkanju znotraj družbe, ki živi v blaginji. Na Šri Lanki otroke vzgajajo, da s tem, ko komu kaj dajo, naredijo nekaj dobrega in občutijo notranje zadovoljstvo. Nič nimajo, pa so veseli. Tukaj pa vse imajo, in so žalostni. Ni večje notranje radosti, kot če komu pomagaš."*

Zaupal je, in se je nekako izšlo. Spet se je začel ukvarjati z znanstvenimi raziskavami, postal je samostojni podjetnik. Še prej pa se je moral pozdraviti, tako na fizičnem, energetskem kot na duhovnem nivoju. *"Eno leto sem se zdravil. Delal sem na sebi, na sprejemanju samega sebe in družbe. Če na duhovnem nivoju ne ozdraviš vzrokov, se bolezen ponovi. V meditaciji sem ugotavljal vzroke, videl sem svoje vzorce, zablode, iluzije. Težko je videti samega sebe. Kdo drug ti lahko pomaga, da uvidiš, a spremeniš se lahko le sam. Če imaš duhovnega učitelja, ki ti govori, da te bo on spremenil, pojdi stran, ker ni pravi."*

Njegov učitelj je Buda, pravi Mandelj. *"Zato sem se tudi začel zanimati za budizem, ker me je pritegnil Budov nauk, ne kak učitelj. Bil sem brez fizičnega, hkrati pa sem imel zelo dobrega učitelja."*

In kaj je bistvo Budovega nauka? *"Srednja pot, če veste, če razumete, kaj to je. Buda je rekel, kultiviraj svoj um, izogibaj se zla in delaj dobro. Če to počneš, boš našel srečo in zadovoljstvo."*

Budov nauk je pot

"Vse, kar delaš, je v bistvu meditacija," pravi Mandelj, ki se spominja, kako je meditiral v samostanu - sede in v hoji. Deset metrov tja in deset metrov nazaj. Po kosilu je malo počival, potem pa ves popoldan v glavnem meditiral. *"Ko najdeš pot, lahko rešuješ krize in probleme, ki se pojavijo. Budov nauk je pot, kako sam rešiš probleme. Na začetku je v samostanu lažje. Ko pa prideš na določen nivo, je meditacija vsakdanje življenje. Ni več razlik, če meditiraš, se umivaš, hraniš. Vse je isto. Meditacija ni, da kaj počneš, pač pa, da si prisoten, pozoren, da si tukaj in zdaj. Razvijaš pozitivno in opuščaš negativno. Namesto, da reagiraš jezno, si sočuten. Če si v stiku sam s sabo in neguješ pozitivne vrednote, lahko reagiraš drugače kot prej."*

Popolnoma spontano je začel pisati knjigo *Človek za nove čase*, ki jo je izdal v samozaložbi. Pa čeprav ima o knjigah oziroma priročnikih za duhovni razvoj svoje mnenje. *"Potrebuješ izkušnjo, ne pa knjig in filozofiranja. Dobiti moraš lastne izkušnje, kako se v tvojem umu porajajo iluzije, kaj se zgodi, če jim slediš, in kaj, če je tvoj um jasen in pozoren. Če hočeš vedeti, moraš izkusiti. Če prebereš, lahko samo verjameš."*

"Nimam časa"

Mandelj je najprej napisal poglavje o največjem lažnem mitu: "Nimam časa."

"Ta je postal največje opravičilo za naše nedelovanje. V meditaciji lahko vidimo, da določene stvari sploh niso tako pomembne, kot si mislimo. Treba je spremeniti prioritete. Namesto da govorimo, da nimamo časa, si raje priznajmo, da je čas edino, kar imamo. Da polno živiš, potrebuješ čas. Če rečeš, da nimaš časa, nisi prisoten v sedanjem trenutku. Morda si z mislimi dve uri naprej ali tri dni nazaj, ne zavedaš pa se, kaj se dogaja v tem trenutku, kaj razmišljaš, ali ptički pojejo ..."

Vse te lažne mite nam je vcepila družba, je prepričan Mandelj. *"To so sile, ki pritiskajo na nas, da zanikamo svojo duhovno naravo. Postajamo čedalje večji roboti. Sistem nas sili, da pozabimo, kdo smo. Na Šri Lanki zelo težko srečaš človeka, ki pravi, da nima časa. Ta mit je povezan z zahodnim, materialističnim svetom. Če bi jaz tako živel, bi me pobralo,"* je prepričan.

V knjigi govori tudi o drugih mitih današnjega časa: "Imeti čim več denarja"; "Ne vem, ne znam, ne zmorem"; "Ko dobim, kar želim, bom srečen"; "Sem le fizično-razumsko bitje".

"Otrokom vseskozi govorimo, česa ne znajo, ne smejo, ne zmorejo. Potem verjamejo, da morajo iskati pomoč od zunaj. To sploh ni res. Smo duhovna bitja z neizmernim potencialom, neizmernimi sposobnostmi, kreativnostjo in notranjim vedenjem. Otroke bi morali vzpodbujati, da izražajo kreativnost in veselje, ne pa, da jim vcepljamo strah."

"Sinu nisem mogel kupiti niti kepice sladoleda. Živel sem v pomanjkanju znotraj družbe, ki živi v blaginji."

Verjamemo, da bomo srečni, ko bomo kaj dobili, dosegli. *"To je vse minljivo,"* pravi Mandelj. *"Zato smo ves čas nezadovoljni. Buda pravi, da v življenju ne moreš nikoli izkusiti trajne sreče, kvečjemu zadovoljstvo. Trajno srečen si lahko samo, če počneš tisto, kar te veseli, če izražaš svojo resnično naravo, ne da bi v zameno karkoli pričakoval."*

Tudi duhovne tehnike so le pripomoček. Ne potrebujemo jih, je prepričan Mandelj. *"Z njimi v končni fazi ne dosežeš ničesar. Lahko si specialist v določeni tehniki, kot nekateri učitelji, ki pa pri sebi ničesar ne spremenijo. Tudi menihi so samo ljudje. Obleka ne pomeni ničesar. Nekateri so res duhovno zreli. Ampak taki niso zelo znani, srečaš jih kje v džungli. Prepoznaš jih po tem, kaj izražajo in kako živijo."*

Le če živiš tukaj in zdaj, če si v stiku sam s sabo in izražaš to, kar si v resnici, si zadovoljen in srečen, je prepričan Mandelj. Pomemben pa je tudi čist namen. Ko se je odločil, da bo odprl svoje podjetje, ni imel denarja. A ko ga je potreboval, je denar prišel.

"Z namero kreiramo svoje življenje," pravi. *"Vsak ima svoje poslanstvo, zato počnimo, kar nas veseli, v korist sebi in drugim. Če ne delamo zaradi denarja, ampak zaradi veselja, nam bodo ljudje plačali, tudi če jim ne bomo izstavili računa. Dobiš denar in delaš, kar te veseli. Kaj bi si lahko želel lepšega?"*

Na ta način bomo v medsebojnih odnosih začeli kreirati novo skupnost, novo dobo, verjame Mandelj. *"Ne bomo več delali iz strahu. Dovolj je bilo govorjenja! Treba je iti v svet in se pokazati kot vzor."*

ALJA TASI

Največja ločitvena poravnava v britanski zgodovini

V 45 sekundah ob 120 milijonov evrov

Ruski tajkun Boris Berezovsky, ki živi v samoizgnanstvu v Veliki Britaniji, je v pičlih 45 sekundah ostal brez kar 120 milijonov evrov. Toliko časa je namreč potrebovalo sodišče, da je potrdilo ločitev, ki jo je zahtevala tajkunova druga žena Galina Bešarova.

LONDON ▸ Ni kaj, če imaš, ti lahko vzamejo. In če si tajkun in priznaš svoje neprimerno vedenje, se ti lahko zgodi, da te ločitev drago stane. 100 milijonov funtov oziroma slabih 120 milijonov evrov - toliko naj bi po pisanju britanskega časnika Guardian moral **Boris Berezovsky** ob ločitvi odšteti svoji drugi ženi, 51-letni ekskluzivni uvoznik avtomobilov znamke Mercedes za Sovjetsko zvezo in je s takratnim ruskim predsednikom **Borisom Jelcinom** sklepal sumljive nepremičninske posle.

A čeprav sta bila Berezovsky in Galina poročena 18 let, sta zares skupaj preživela le dve leti svojega zakona, v katerem sta se

Berezovsky že 16 let živi s svojo ljubico Jeleno Gorbunovo, s katero ima tudi dva otroka

Galini Bešarovi - je za navadnega smrtnika nepredstavljiva vsota; 64-letni ruski mogotec Berezovsky, ki naj bi bil po ocenah revije Forbes "težak" približno 1,1 milijarde dolarjev oziroma dobrih 850 milijonov evrov, pa bo najbrž preživel tudi brez tega denarja.

Boris in Galina sta se spoznala leta 1981, ko je bil on profesor matematike v Moskvi in je na mesec zaslužil le okoli 80 evrov. Obogatel je šele potem, ko je postal prvi jima rodila dva otroka. Berezovsky namreč že 16 let živi s svojo ljubico **Jeleno Gorbunovo**, s katero ima tudi dva otroka.

Kot je pojasnila Galina, se je po toliko letih ločenega življenja dokončno odločila tudi uradno potegniti črto pod zakonom, ker ne mara, da jo ljudje kličejo "oligarhova žena". Njena odločitev je, kot kaže, padla na "plodna" tla. Po poročanju britanskih medijev gre za največjo ločitveno poravnavo v britanski zgodovini. **PV, STA**

AKCIJA SOBOTE

Foto: Neva Volarič

Se prepoznate?

Smo obkrožili vaš obraz? Se prepoznate na naši fotografiji? Če se, se nam oglasite. Opišite, kdaj in kje je posnetek nastal, dodajte svoj naslov in telefonsko številko, mi pa vam bomo poslali nagrado Primorskih novic. Naš naslov je: Primorske novice, Ulica OF 12, 6000 Koper, pripišite še "nagradna igra Se prepoznate?" Lahko tudi pokličete na telefonsko številko 05/664-81-01 ali nam pišete na elektronski naslov *sobota@primorske.si*.

Kandidat za nagrado Primorskih novic, ki smo ga obkrožili v prejšnji številki Sobote, se nam še ni oglasil.